

Kreativni pristup lektiri na primjeru djela Mali princ

Horvat, Marta

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:479662>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-23**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

MARTA HORVAT

DIPLOMSKI RAD

**Kreativni pristup lektiri na primjeru
djela *Mali princ***

Zagreb, studeni 2019.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
(Zagreb)

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnice: Marta Horvat

TEMA DIPLOMSKOG RADA: Kreativni pristup lektiri na primjeru djela
Mali princ

MENTORICA: doc. dr. sc. **Marina Gabelica**

Zagreb, studeni 2019.	1
Popis slika	3
SAŽETAK	4

SUMMARY	5
1. Uvod.....	5
2. Hrvatski jezik kao nastavni predmet u osnovnoškolskom obrazovanju	6
2.1. Svrha nastave Hrvatskoga jezika	7
2.2. Zadaće nastave Hrvatskoga jezika	8
2.3. Struktura nastavnoga predmeta Hrvatski jezik	9
3. Struktura metodike hrvatskoga jezika.....	10
3.1. Matične znanosti u metodici hrvatskoga jezika	11
3.1.1. Matične znanosti u području nastave početnog čitanja i pisanja	13
3.1.2. Matične znanosti u području nastave jezika	13
3.1.3. Matične znanosti u području nastave jezičnog izražavanja	13
3.1.4. Matične znanosti u području nastave medijske kulture	14
3.1.5. Matične znanosti u području nastave književnosti	14
4. Važnost knjige i čitanja.....	15
4.1. Lektira	16
4.2. Popis lektire.....	18
5. Mali princ.....	22
5.1. Biografija autora	23
5.2. Bibliografija autora	24
5.3. Sažetak <i>Malog princa</i>	25
5.4. Važnost <i>Malog princa</i>	28
5.5. <i>Mali princ</i> kao međugeneracijski most.....	30
6. Kreativni pristup lektiri.....	30
6.1. Kreativnost.....	31
6.2. Pristup književnome djelu i lektirnim satima	32
6.2.1. Načelo umjetnosti riječi	32
6.2.2. Načelo žanra	33
6.2.3. Načelo imerzije.....	33
6.2.4. Načelo znatiželje, konceptualizacije, integracije i korelacije	34

6.2.5. Načelo praktične pismenosti i interaktivnosti.....	35
6.3. Uspješan lektirni sat	35
6.4. Kreativni pristup <i>Malom princu</i>	36
6.5. Lektirni sat prema djelu <i>Mali princ</i>	36
6.5.1. Motivacija prije i tijekom čitanja djela <i>Mali princ</i>	37
6.5.2. Aktivnosti nakon čitanja djela <i>Mali princ</i>	38
ZAKLJUČAK.....	39
LITERATURA	40
Kratka biografska bilješka	42
IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA.....	43

Sadržaj

Popis slika

Slika 1 Struktura nastavnoga predmeta Hrvatski jezik (Rosandić, 2002, str. 19)	11
Slika 2 Područja nastavnog predmeta Hrvatski jezik u osnovnoj školi s matičnim znanostima na kojima su utemeljena (Bežen, 2008, str. 94)	13

SAŽETAK

Materinski jezik koji se proučava u okviru nastavnoga predmeta Hrvatski jezik, najopsežniji je predmet osnovnoškolskog obrazovanja. Književnost je posebno nastavno područje nastavnoga predmeta Hrvatski jezik koje svoje sadržaje poučavanja crpi iz više matičnih znanosti. Lektira u metodici hrvatskoga jezika sastoji se od popisa književnih djela za samostalno čitanje koja se preporučuju prema nastavnom planu i programu. Ono što se od popisa lektire očekuje jest da potiču ljubav prema čitanju i materinskom jeziku. Popis lektire koji se nalazi u nastavnom planu i programu predstavlja učenicima djela koja se posebno izabiru te su bogata umjetničkim, književnim i jezičnim vrijednostima. *Mali princ* kao najpoznatije djelo pisca Antoinea de Saint-Exupéryja koje se nalazi na popisu lektire propisanim nastavnim planom i programom govori o tome kako svaki čovjek treba pobjeći iz svijeta „odraslih” i nikada ne smije zaboraviti u svojoj biti ostati dijete. Ova je fantastična priča usredotočena na misli koje se bore protiv svijeta u kojem se nalazimo. Poučava nas da se usmjerimo na duhovne ljepote u životu, da ostavimo po strani one materijalne ljepote. Samim time, ova je priča namijenjena svakom čitatelju, od najmlađih do najstarijih čitatelja.

Ključne riječi: hrvatski jezik, lektira, kreativan pristup lektiri, Mali princ

SUMMARY

A language that is known as the primary key of communication and is taught within the Croatian language course, which is the most important subject of elementary education. Literature is a special teaching area of the Croatian language course, which bases its teaching content in several home sciences. Lecture in the methodology of the Croatian language consists a list of literary works for independent reading that are recommended according to the curriculum. What the reading list is expected to do is positively influence the love of reading and mother tongue. The list of lectures included in the curriculum presents students specially selected works that are rich in artistic, literary and linguistic values. The Little Prince, as the most famous work by writer Antoine de Saint-Exupéry on the proofreading curriculum, tells how every person should escape from the world of "adults" and never forget his or her essence of being a child. The fairy tale is focused on thoughts that fight the world we are in. It teaches us to focus on the spiritual beauty of life, to put aside that material beauty. The fairy tale is intended for any reader, from the youngest to the oldest readers.

Key words: Croatian languages, lecture, creative approach, The Little Prince

1. Uvod

Nastavni predmet Hrvatski jezik najopsežniji je predmet odgojno-obrazovnog sustava. Nastavni proces kod nastavnog predmeta Hrvatski jezik učitelj strukturira pomoću ključnog pojma koji je određen Nastavnim planom i programom za osnovnu školu (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2006). Hrvatski jezik kao nastavni predmet, između ostalog, ima najveću satnicu koja je posvećena upoznavanju strukture hrvatskoga jezika, književnosti te pravilne upotrebe standardnoga jezika, ali je i nastavni predmet koji je povezan sa svim ostalim nastavnim predmetima jer se sva nastavna komunikacija ostvaruje hrvatskim jezikom. Svrha nastave prožima se kroz naobrazbenu, odgojnu, psihofunkcijsku i komunikacijsku razinu. Područja nastave nastavnoga predmeta Hrvatski jezik jesu: hrvatski jezik, jezično izražavanje, književnost te medijska kultura. U samoj strukturi metodike hrvatskoga jezika zastupljene su matične znanosti iz kojih se

preuzimaju sadržaji poučavanja nastavnoga predmeta Hrvatski jezik. Te matične znanosti u metodici hrvatskoga jezika u području su nastave početnog čitanja i pisanja, nastave jezika, nastave jezičnog izražavanja, nastave književnosti te nastave medijske kulture.

Čitanje knjiga, što podrazumijeva i zadana lektirna djela, važna je sastavnica u kojoj će učenici spontano odlaziti u svijet mašte i produbljivati svoja znanja. Vrlo je važno da učenici zavole knjigu i čitanje. Taj pomalo težak zadatak stavljen je pred učitelje i roditelje koji prije svega trebaju biti dobar primjer učenicima i djeci. Nadalje će se prikazati popis lektire te kako bi popis lektire trebao izgledati. Također će se dotaknuti točka u kojoj se javlja problem odbojnosti učenika od lektire te na koje sve načine lektira može biti zanimljiva i privlačna.

Jedna od najpoznatijih knjiga koja ostavlja trag i na djeci i na odraslima jest *Mali princ*. *Mali princ* kao knjiga i za djecu i za odrasle potiče na razmišljanje o svim životnim situacijama.

2. Hrvatski jezik kao nastavni predmet u osnovnoškolskom obrazovanju

Hrvatski jezik je najopsežniji predmet osnovnoškolskog obrazovanja. Povezan je sa svim ostalim nastavnim predmetima, ali i potreban za njihovim ovladavanjem jer se sva nastavna komunikacija ostvaruje hrvatskim jezikom. Značajna važnost Hrvatskoga jezika kao nastavnog predmeta potvrđuje i najveća satnica posvećena upoznavanju strukture hrvatskoga jezika, književnosti te ispravne primjene standardnoga jezika.

Hrvatski jezik je nastavni predmet u školskom obrazovanju kao strukturirani oblik nastavnog programa i temeljni je kriterij organizacije njegovog programskog sadržaja (Bežen, 2008). Bitna je stavka da svaki nastavni predmet ima propisani program te je i sam naziv predmeta naziv i programa jer se u njemu izražava bit sadržaja tog predmeta. „Po vrsti i rasporedu nastavnih predmeta u nastavnom planu škole mogu se odrediti ciljevi te škole te znanja i kompetencije koje će ta škola razvijati u svojim učenicima” (ibid., str. 254).

Kod načela unutarpredmetnog povezivanja sadržaji i zadaće svih nastavnih područja Hrvatskog jezika, kao nastavnog predmeta, međusobno se nadopunjuju i prožimaju. Kod načela međupredmetnoga povezivanja povezuju se i s ostalim nastavnim predmetima. Nastavni predmet Hrvatski jezik zastupljen je od prvog do osmog razreda osnovnoškolskog obrazovanja. Dok autor navodi pet nastavnih područja predmeta Hrvatski jezik: početno čitanje i pisanje, jezik i jezično izražavanje, književnost i medijsku kulturu (ibid.). Sva spomenuta područja se nadopunjuju, a neka su čak i nerazdvojno povezana. Primjer nerazdvojno povezanih područja su jezik i jezično izražavanje. Sva ta navedena područja nastave Hrvatskoga jezika učenicima omogućuju ovladavanje hrvatskim jezikom. „Ovladavanje standardnim jezikom pridonosi razvoju komunikacijskih jezičnih kompetencija, tj. razvoju znanja, vještina i sposobnosti, koje će učenike pripremiti i uključiti ih u svakodnevnu komunikacijsku jezičnu djelatnost” (Visinko, 2010). Naravno da je ovladavanje nemoguće bez usvajanja svih nastavnih područja nastavnog predmeta Hrvatski jezik, koja su već navedena. Sadržaji, ciljevi i zadaće svakog nastavnog predmeta usustavljaju se i iskazuju u nastavnim planovima i programima (Rosandić, 2005). U poglavljima koja slijede objašnjavat će se svrhovitost nastave hrvatskoga jezika, ciljeva i zadaća hrvatskog jezika kao i ciljeva i zadaća u kojima će se koristiti djela drugih autora, ali i Nastavni plan i program za osnovnu školu te Nacionalni okvirni kurikulum.

2.1. Svrha nastave Hrvatskoga jezika

Svrha nastave hrvatskoga jezika sažima se kroz tri osnovne sastavnice:

- 1) spoznaja o biti, osnovama i značajkama hrvatskoga jezika,
- 2) svijest o potrebi učenja i njegovanja hrvatskoga jezika,
- 3) pravilna uporaba književnoga, odnosno standardnoga hrvatskoga jezika u govorenju i pisanju (Težak, 1996, str. 31).

Definirane sastavnice na ovako slojevit način podrazumijevaju razlikovanje i prožimanje četiriju razina: naobrazbena, odgojna, psihofunkcijska i komunikacijska razina (Težak, 1996). Naobrazbena razina je prva razina koja se ostvaruje stjecanjem znanja o jeziku u općenitom smislu. Odgojna razina je druga razina koja se očituje potrebom za njegovanje hrvatskog jezika i voljom za učenje. Treća razina je psihofunkcijska koja podrazumijeva razvoj psihofizičkih funkcija. Četvrta razina je komunikacijska razina koja definira „sve oblike usmenog i pismenog priopćavanja kao rezultate razvijenih psihofizičkih funkcija i stečenoga znanja i umijeća izloženih u ostalim svrhovnim sastavnicama” (ibid., str. 32).

Nastavni plan i program za osnovnu školu (MZOŠ, 2006) te Nacionalni okvirni kurikulum (MZOŠ, 2010) kao temeljnu svrhu navode osposobljavanje učenika za jezičnu komunikaciju koja im u konačnici omogućuje ovladavanje sadržajem svih ostalih nastavnih predmeta, ali ih uključuje i u proces cjeloživotnog obrazovanja. Osim toga, potrebno je razvijati i razviti komunikacijske vještine i sposobnosti u govoru i pismu. Svakako je potrebno razviti literarne i čitateljske sposobnosti te čitateljsku kulturu, ali i kritičko razmišljanje te kritički stav prema medijima (MZOŠ, 2006).

Nastava Hrvatskoga jezika, uz nastavu ostalih predmeta, priprema učenike za aktivno sudjelovanje u društvu, osvještava im važnost znanja hrvatskoga jezika kao općeg kulturnog dobra, čime se razvija ljubav i poštivanje hrvatskoga jezika, njegove književnosti i kulture (ibid.).

2.2. Zadaće nastave Hrvatskoga jezika

Zadaće su nastave Hrvatskoga jezika mnogobrojne i određene s obzirom na to kako pojedino nastavno područje pridonosi ostvarivanju temeljnog nastavnog cilja. Iz tog su razloga zadaće nastave Hrvatskoga jezika svrstane po nastavnim područjima. Ta nastavna područja su: hrvatski jezik, jezično izražavanje, književnost i medijska kultura.

Zadaće nastavnoga područja hrvatski jezik jesu osposobljavanje učenika za uspješno snalaženje u svakodnevnim situacijama, ovladavanje jezičnim sredstvima potrebnim za uspješnu komunikaciju, osvješćivanje potrebe za jezičnim znanjem,

suzbijanje straha od jezika, osvješćivanje razlika između standardnoga jezika i zavičajnih idioma te postupno usvajanje hrvatskoga jezičnog standarda (ibid.).

„Radi usklađivanja programskih sadržaja sa zakonitostima jezično-intelektualnoga razvoja, znatno je svrhovitije učenika od prvog do četvrtog razreda osposobljavati za praktično služenje hrvatskim jezikom, posebno jezičnim normama, nego ga učiti jezikoslovnim pojmovima te normama i pravilima na teorijskoj razini” (ibid., str. 25).

Zadaće nastavnog područja jezično izražavanje jesu razvijanje sposobnosti izražavanja vlastitih doživljaja, misli i stavova, stvaranje navika uporabe pravogovornih i pravopisnih norma te ostvarivanje uspješne pisane i usmene komunikacije.

Zadaće nastavnog područja književnost jesu spoznaja i doživljaj osposobljavanje za samostalno čitanje i primanje književnih djela, razvoj osjetljivosti za književnu riječ, razvoj čitateljskih potreba, stvaranje čitateljskih navika te osposobljavanje za samostalno čitanje i primanje književnih djela.

Zadaće nastavnoga područja medijska kultura jesu osposobljavanje za komunikaciju s medijima, primanje kazališnih predstava, filma, radijske i TV emisije te osposobljavanje za vrednovanje istih (ibid.).

2.3. Struktura nastavnoga predmeta Hrvatski jezik

Nastavni plan i program za osnovnu školu, kao jedna od temeljnih odrednica institucionalnoga odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj, nastavni predmet Hrvatski jezik dijeli na četiri predmetne sastavnice: hrvatski jezik, književnost, jezično izražavanje i medijsku kulturu. Grafičkim prikazom Rosandić (2002) rastavlja predmet Hrvatski jezik na već spomenuta i objašnjena četiri nastavna područja, u kojemu prikazuje i sadržaje koji se u pojedinom nastavnom području poučavaju (slika 1):

Slika 1. Struktura nastavnoga predmeta Hrvatski jezik (Rosandić, 2002, str. 19)

3. Struktura metodike hrvatskoga jezika

„U oblikovanju i ostvarivanju odgojno-obrazovnog procesa sudjeluju spoznaje iz različitih znanstvenih disciplina od kojih su neke zajedničke za sve metodike, a druge se javljaju samo u određenoj metodici, što ovisi o konkretnom odgojno-obrazovnom činu” (Bežen i sur., 2012, str. 9). Najvažnije discipline koje sudjeluju u strukturi metodike hrvatskoga jezika su supstratne discipline. Metodika hrvatskog jezika se konstruira kao suprotna disciplina pomoću povezivanja i međusobnog djelovanja supstratnih disciplina.

U suprotne discipline spadaju i ostale skupine disciplina poput temeljne odgojnoobrazovne znanosti i matične znanosti. Temeljne odgojno-obrazovne znanosti su one koje „daju spoznaje o oblikovanju odgojno-obrazovnog procesa, tj. za poučavanje nekog sadržaja. Najvažnije su među njima psihologija odgoja i obrazovanja, filozofija odgoja, sociologija obrazovanja, pedagogija/edukologija i dr.” (ibid., str. 9). Matične znanosti su one znanosti iz kojih se preuzimaju sadržaji poučavanja bilo kojeg nastavnoga predmeta.

3.1. Matične znanosti u metodici hrvatskoga jezika

Hrvatski jezik kao nastavni predmet temelji se na nastavi Hrvatskoga jezika za koju su potrebne zadaće Hrvatskog jezika kao nastavnog predmeta koje se temelje na poučavanju različitih sadržaja. Kod uspješnog poučavanja hrvatskoga jezika potrebno je najprije izabrati i organizirati obrazovne sadržaje iz njihovih matičnih znanosti. Prema Beženu (2008) u Hrvatskom jeziku kao nastavnom predmetu nastavna područja početnog čitanja i pisanja, jezika i jezičnog izražavanja te književnosti preuzimaju sadržaje poučavanja iz različitih matičnih znanosti (slika 2).

Slika 2. Područja nastavnog predmeta Hrvatski jezik u osnovnoj školi s matičnim znanostima na kojima su utemeljena (Bežen, 2008, str. 94)

Dobiveni sadržaji u izvornom obliku koje uključuje nastavna područja matičnih znanosti ne preuzimaju se na taj način. Svi sadržaji matičnih znanosti se didaktički oblikuju i prilagođavaju. „To znači da se u obrazovnom procesu zapravo rabe znanstveni sadržaji transformirani za obrazovne potrebe, oblikovani u nastavne programe (kurikulume), a objašnjeni u udžbenicima i drugim izvorima znanja te u učiteljevim izlaganjima u obrazovnom procesu” (ibid., str. 193). Isti autor takvo oblikovanje i prerađivanje sadržaja matičnih znanosti naziva didaktičkim prijenosom, odnosno transferom. Procesom takvog prijenosa znanja iz matičnih znanosti u nastavni program, odnosno iz znanstvenog u didaktički i metodički diskurs (ibid., 2008).

3.1.1. Matične znanosti u području nastave početnog čitanja i pisanja

Nastava hrvatskoga jezika koja započinje u prvome razredu sastoji se od nastavnog područja koje nazivamo početno čitanje i pisanje. Nastavno područje početno čitanje i pisanje “završava u trećem, kad normalno razvijena djeca sasvim automatiziraju čitanje i pisanje” (Bežen, Budinski, Diković, Ivančić, Smolčić i Veronek Germandik, 2009, str. 15). Početno čitanje i pisanje pripada jezikoslovlju. Premda su za razvoj početnog čitanja i pisanja neizmjerne važni misaoni procesi prilikom učenja slova i usvajanja čitanja i pisanja, to područje također pripada i razvojnoj i dječjoj psihologiji. Početno čitanje i pisanje uključuje više sastavnica koje još uključuju likovne stručnjake koji istražuju samo snalaženje u prostoru, konturiranje i izgled slova prilikom usvajanja vještine pisanja. Neki od sadržaja preuzimaju se iz grafemike kao znanosti o pismu. Nakon svega navedenoga vrlo se lako može zaključiti da je nastavno područje početnog čitanja pisanja izrazito interdisciplinarno iz razloga što svoje sadržaje utemeljuje u sljedećim matičnim znanostima: u jezikoslovlju, psihologiji, psiholingvistici, znanosti o likovnosti te naposljetku grafemike (Bežen, 2008).

3.1.2. Matične znanosti u području nastave jezika

Znanosti koje ulaze u matične znanosti u području nastave jezika sve su znanosti koje proučavaju jezične sadržaje. Područje nastave jezika podrazumijeva sadržaje iz gramatike (MZOŠ, 2006). Dok Bežen (2008) gramatiku dijeli na više relativno neovisnih disciplina: fonologiju, morfologiju, tvorbu riječi, sintaksu i leksikologiju. Sve navedene discipline pripadaju višem rodnom pojmu i to jezikoslovlju. Jezikoslovlje je matična znanost područja nastave jezika. Nastavni sadržaji osnovne škole uključuju gramatiku/slovnice, pravopis i pravogovor.

3.1.3. Matične znanosti u području nastave jezičnog izražavanja

Primjena jezičnih znanja i vještina u svakodnevnom pismenom i usmenom govoru određuju nastavu jezičnog izražavanja. Nastavno područje jezičnog izražavanja funkcionalno je područje u kojem se razvijaju jezične djelatnosti čitanja, pisanja, slušanja i govorenja. Osim toga, uči se i usvaja pričanje, opisivanje, prepričavanje, izvješćivanje, svi praktični oblici jezika i uvježbava se uporaba i razlikovanje raznih funkcionalnih stilova. Zastupljeni funkcionalni stilovi su: razgovorni stil, umjetnički stil, znanstveni stil, znanstveno-popularni stil, publicistički stil i administrativni stil (Bežen, 2008). Sadržaji područja jezičnoga izražavanja utemeljuju se u matičnoj znanosti stilistike, ali se ubrajaju i sadržaji kao i znanja drugih jezikoslovnih disciplina i psiholingvistike (Silić, 2006; prema Bežen, 2008).

3.1.4. Matične znanosti u području nastave medijske kulture

Za poučavanje sadržaja o suvremenim medijima zaduženo je područje medijske kulture. Najvažniji mediji prema Nastavnom planu i programu (MZOŠ, 2006) jesu film i kazalište, ali zastupljeni su televizija, radio, tiskani mediji i internet. Kada bi se gledalo koje područje zauzima najmanje sadržaja predmeta Hrvatski jezik, to bi zasigurno bilo područje medijske kulture. Međutim, prema Beženu (2008) medijska kultura je najrazrodnije područje predmeta Hrvatski jezik. Postoje matične znanosti područja medijske culture za pojedine medije: filmologija, teatrologija, teorija televizije, radija i tiska, informatika te znanost o novinarstvu.

3.1.5. Matične znanosti u području nastave književnosti

Najvažnije područje kojim se bavi ovaj rad jest područje nastave književnosti. Područje nastave književnosti svojim bogatim sadržajima uvodi učenike u umjetničku književnost i zadaća joj je razviti odnos prema ljepoti i umjetnosti pjesničkoga jezika te naposljetku vrednovanju kvalitete samih književnih djela. Učenici neka književna djela koja su propisana Nastavnim planom i programom trebaju upoznati na određenom stupnju školovanja. Književna djela u Nastavnom planu i programu podijeljena su na obveznu i

neobveznu lektiru što će u idućem poglavlju biti detaljnije razrađeno. Također, u Nastavnom su planu i programu određeni i književno-teorijski pojmovi, osmišljeni i definirani u znanosti o književnosti, koje bi isto tako učenici trebali usvojiti. Nakon svega navedenoga se može zaključiti kako je znanost o književnosti sa svojim granama matična znanost područja nastave književnosti. Grane književnosti su: teorija književnosti, povijest književnosti i književna kritika (Bežen, 2008). Književna djela koja će biti spomenuta u idućem poglavlju propisana su Nastavnim planom i programom kroz obveznu i neobveznu lektiru. Ona osposobljavaju učenike za samostalno čitanje i primanje književnih djela, stvaraju čitateljske navike, razvijaju čitateljske potrebe, ali razvijaju i osjetljivost za književnu riječ. Naglim razvojem suvremenih medija izgubila se, ne samo čar, već i potreba čitanja knjiga. O važnosti samoga čitanja knjiga bavit će se iduća poglavlja.

4. Važnost knjige i čitanja

„Čitanje je temelj na kojem gradimo svoju budućnost.” Danas malo tko shvaća takvu važnost čitanja. Ne shvaćamo da umanjnjem važnosti čitanja umanjujemo i sve ostale stvari koje se vežu na nju. Što je to čitanje? „Čitanje je oblik intelektualnog rada, uči se postupno i u kontinuitetu od početka školovanja sa svrhom samoobrazovanja i obrazovanja.” (Eva Leniček, 2002). Čitanjem stječemo znanje o sebi i svijetu oko sebe. Knjiga je sredstvo da to znanje steknemo.

Danas je uvriježeno mišljenje da djeca ne vole čitati i ne vole knjige. Učitelji vrlo često pokušavaju pristupiti knjizi na vrlo kreativne načine, međutim izlaze kao gubitnici. Cilj je da djeca nauče čitati. Svako dijete mora znati čitati, ne samo spajanjem slova u riječi, već čitati kao složeni i cjelovit proces. Knjiga je vrlo važan segment u dječjem razvoju. Svako dijete ima neke povrede, bile one veće ili manje, koje ne zna kako bi iskazalo i objasnilo ono što mu je na duši. Čitanje je alat koji mu služi da dijete kaže ono što misli i osjeća. Dijete u knjigama pronalazi velik broj likova i tako upoznaje čak i svoje istomišljenike. Dijete, pa i svaki čovjek tijekom života dolazi do nekih izazova koje treba riješiti. Ako

dijete čita pronalazi takve situacije i lakše mu je riješiti unutarnje i vanjske probleme jer je otpornije na stres. Čitanjem knjiga dijete se priprema za budućnost jer oblikuje samostalno i aktivno stajalište. Djetetova usmjerena pozornost na knjige omogućuje stjecanje novih znanja.

Problem je ako dijete osjeća odsutnost ljubavi ili mržnju prema čitanju. Svakom čovjeku teško je raditi ono što mu je teško i dosadno. Djeca se ne mogu sama natjerati raditi ono što im je nezanimljivo. Vrlo često čitanje im nije zanimljivo jer ne razumiju ono što čitaju. Upravo su roditelji ti koji bi trebali više čitati s djetetom kako bi dijete steklo naviku čitanja i zavoljelo knjigu.

Kako ćemo potaknuti djecu na čitanje? Dijete je biće koje uči po primjeru. Najbolji primjer su mu roditelji, učitelji ili starija braća i sestre. Dijete kada vidi njih kako čitaju, uzima i ono knjigu u ruke. U najranijoj dobi u dječjoj sobi se trebaju naći lijepo ilustrirane knjige koje će im čitati roditelj. Svatko od nas pamti vrijeme provedeno čitajući knjige s mamom ili bakom. Najvažniji je trenutak kada iz roditeljevih ruku knjiga prelazi u ruke djeteta i razvija ljubav prema književnosti. Djecu nije potrebno voditi na dodatne tečajeve čitanja, već ih knjiga treba asociirati na ugodne emocije. Knjiga asociira ugodne emocije ako je bilo u maminom naručju dok mu je čitala, ako mu je roditelj čitao knjigu prije spavanja, ako su zajedno skupljali kućnu literaturu...

Kako će učitelji potaknuti djecu da zavole čitanje? Učitelji bi trebali neprestano koristiti književne primjere kako bi djecu na to navikli. Ako je na redu neka dosadna knjiga ili priča, učitelj bi prvo trebao pročitati neku od veselih, kratkih i dobi prikladnih priča istoga pisca ili ispričati neku zanimljivu anegdotu iz piščeva života. Samim time u djeci će probuditi radoznalost i iščekivanje čitanja knjige ili priče (Soboleva i Krasnova, 2011).

4.1. Lektira

Učenici lektiru vrlo često poistovjećuju s obveznim čitanjem u školi. Školska lektira je doista propisana i obvezna, ali lektira bi učenicima trebala biti sredstvo poticanja čitanja iz užitka (Gabelica, Težak 2017). Sama riječ *lektira* dolazi od francuske riječi *lecture* koja

je nastala od srednjovjekovne latinske riječi *lectura* koja bi u prijevodu značila *čitanje* i izvedena je od latinske riječi *legere*, odnosno čitati. Lektirni popis ne bi trebao učenicima predstavljati problem ili izazov, već se treba shvatiti kao preporuka knjiga koje bi učenici trebali pročitati na način da najbolje razumiju svijet, samoga sebe, ali i da upoznaju književnost kao umjetnost. Koji je razlog učeničkog odbijanja lektire? Od učenika se očekuje da s ljubavlju čitaju knjige, pa tako i lektirna djela koja dovode k višem cilju. Učenici nerado čitaju i bježe od lektire jer im je to samo jedna u nizu obveza s kojom se susreću u školi. Lektira se u Nastavnom planu i programu navodi kao dio koji pripada području književnosti, dok u školskom imeniku stoji rubrika za lektiru. Time jasno dajemo do znanja da je lektira nešto što se ocjenjuje i vrednuje. Lektira se često ocjenjuje prema istim parametrima na način da se procjenjuje učeničko razumijevanje redoslijeda radnje, likova, mjesta i vremena radnje. Takvim načinom posve se zanemaruje umjetnički potencijal književnog djela kao i utjecaj na unutarnji svijet učenika. Ako analiziramo lektiru na taj način, vrlo je sigurno da nećemo postići da učenici zavole književnost. Jasno je da analizom književnog teksta postizemo da učenici savladaju jezik (ibid.).

“Jednako kao što nas poznavanje notnoga pisma ne čini glazbenicima, tako nas i vještina čitanja ne čini čitateljima i ljubiteljima knjige.” (ibid., str. 14)

Nastavni sati lektire trebali bi biti vrijeme kada učenici razmjenjuju svoje doživljaje knjige, da iskustvo koje su stekli u određenom književnom tekstu primjenjuju u svakodnevnom životu. Učitelj je taj koji sat lektire treba voditi na način da učenici dolaze do novih spoznaja, imaju razumijevanja jedni za druge, šire vidike i razmjenjuju mišljenje. Kada lektira ode u zaborav, lektira kao popis i samo čitanje knjiga, tada će ostati prostor da postane užitek samostalnog čitanja i pravog prijateljstva djeteta i knjige (ibid.). U doba prosvjetiteljstva javlja se pojam lektire kao izbor djela koja mogu odgojno djelovati i namijenjenih djeci za čitanje. Godine 1944. pojam lektire pojavljuje se u hrvatskom nastavnom planu i programu za prva četiri razreda, tada popis nije bio ni približno nalik današnjem. Tada se nisu preporučali naslovi i autori već samo zidne novine, pisma, basne, pjesma... Popis lektire prvi se put pojavljuje 1960. godine, ali samo kao popis iz kojeg učitelji biraju djela za pojedini razred. Nedugo nakon toga, 1968. godine nastaje popis

lektire podijeljen prema razredima koji je bio poprilično velik, ali djela koja se obvezno preporučuju označena su zvjezdicom. Nakon toga popisi su se znatno mijenjali, od onih velikih, pa do nešto manjih popisa (ibid.).

4.2. Popis lektire

Donedavno na snazi je bio popis lektire u kojem neka djela postoje već od 1968. godine. Takav popis lektire iz Nastavnog plana i programa za osnovnu školu izgledao je ovako: Popis lektire za prvi razred osnovne škole

1. Jacob i Wilhelm Grimm: *Bajke* (izbor)
2. Zvonimir Balog: *Male priče o velikim slovima*
3. Grigor Vitez: *A zašto ne bi*
4. Ljudevit Bauer: *Tri medvjeda i gitara*
5. Sunčana Škrinjarić: *Kako sanjaju stvari ili Plesna haljina žutog maslačka*
6. Jens Sigsgaard: *Pale sam na svijetu*
7. Ewa Janikowszky: *Baš se veselim ili Znaš li i ti ili Da sam odrastao ili Kako da odgovorim*
8. Željka Horvat- Vukelja: *Hrabrica ili Zdenko Slavojed ili Slikopriče ili Leteći glasovir ili Petra uči plivati*
9. Sonja Zubović: *Kako se gleda abeceda*
10. Ivana Borovac: *Životinjska abeceda*
11. Stanislav Femenić: *Idi pa vidi*
12. Svjetlan Junaković: *Dome, slatki dome*
13. Jean- Baptiste Baronian: *Figaro, mačak koji je hrkao*
14. Ana Đokić- Pongrašić: *Nemaš pojma, Grizlijane*

Na popisu lektire za drugi razred treba izabrati pet djela od kojih je obvezno prvo. Popis lektire za drugi razred:

1. Hans Christian Andersen: *Bajke* (izbor)
2. Ratko Zvrko: *Grga Čvarak*
3. Karel Čapek: *Poštarska bajka*
4. Carlo Collodi: *Pinokio*
5. Alan Aleksander Milne: *Medo Winnie zvani Pooh*
6. Dubravko Horvatić: *Stanari u slonu*
7. Nevenka Videk: *Pismo iz Zelengrada*
8. Nada Iveljić: *Nebeske barke* ili *Pronađeno blago* ili *Božićna bajka*
9. Želimir Hercigonja: *Poštar zeko Brzonogi* ili *Prašnjavko* ili *Kjel crna labud ptica* ili *Vodenjak i stara kruška*
10. Andrea Peterlik- Huseinović: *Plavo nebo* ili *Ciconia ciconia*
11. Desa Muck: *Anica i sportski dan* ili *Anica i čarobnica Lili*
12. Ela Peroci: *Djeco, laku noć* (izbor)
13. Ivica Bednjanec: *Male ljubavi*
14. Mila Željeznjak: *Sretne priče*
15. Božidar Prosenjak: *Miš*
16. Hrvoje Kovačević: *General Kiro miš*
17. Larisa Mravunac: *Dječak u zvjezdanim čizmama*
18. Charles Perrault: *Bajke* (izbor: *Vile, Kraljević Čuperak, Mačak u čizmama Pepeljuga ili Ljepotica i zvijer* Mme Leprimce de Beaumont Ipka se redovito tiska pod Perraultovim imenom.)
19. Nada Zidar-Bogadi: *Sretni cvrčak*

Iz popisa lektire za treći razred treba izabrati sedam djela, od kojih su obvezna prva dva. Popis lektire na treći razred:

1. Mato Lovrak: *Vlak u snijegu*
2. Ivana Brlić-Mažuranić: *Čudnovate zgode šegrta Hlapića*
3. Luko Paljetak: *Miševi i mačke naglavačke*

4. Vladimir Nazor: *Bijeli jelen*
5. Dubravko Horvatić: *Grički top*
6. Sanja Polak: *Dnevnik Pauline P. ili Drugi dnevnik Pauline P.*
7. Sanja Pilić: *Nemam vremena ili E baš mi nije žao ili Hoću i ja*
8. Stanislav Femenić: *Ludi kamen*
9. Hugh Lofting: *Pripovijest o doktoru Dolittleu*
10. Nada Iveljić: *Šestinski kišobran ili Čuvarice novih krovova*
11. Božidar Prosenjak: *Sijač sreće*
12. Giannu Rodari: *Putovanje Plave strijele ili Čipolino*
13. Hrvatske narodne bajke
14. James M. Barrie: *Petar Pan*
15. Slavko Kolar: *Jurnjava na motoru*
16. Frank Lyman Baum: *Čarobnjak iz Oza*
17. Otfried Preussler: *Mali vodenjak ili Mala vještica*
18. Elwyn Brooks White: *Paukova mreža*
19. Dragutin Horakić: *Čađave zgode*
20. *Basne* (izbor)

U četvrtom razredu treba izabrati sedam djela, od kojih su obvezna prva dva na popisu.

Popis lektire za četvrti razred:

1. Ivana Brlić-Mažuranić: *Regoč i Šuma Striborova*
2. Mato Lovrak: *Družba Pere Kvržice*
3. Anto Gardaš: *Duh u močvari ili Ljubičasti planet ili Izum profesora Leopolda ili Bakreni Petar ili Tajna zelene pećine ili Igračke gospođe Nadine*
4. Erich Kastner: *Emil i detektivi ili Tonček i Točkica ili Leteći razred ili Blizanke*
5. Hrvoje Kovačević: *Tajna Ribljeg Oko ili Tajna mačje šape ili Tajna Tužnog psa ili Tajna graditelja straha ili Tajna zlatnog zuba*
6. Slavko Mihalić: *Petrica Kerempuh*
7. Felix Salten: *Bambi*
8. Rudyard Kipling: *Knjiga o džungli*

9. Nikola Pulić: *Ključić oko vrata*
10. Matko Marušić: *Snijeg u Splitu*
11. Johanna Spyri: *Heidi*
12. Jagoda Truhelka: *Zlatni danci*
13. Zlata Kolarić-Kišur: *Moja zlatna dolina*
14. Maja Gluščević: *Bijeg u košari ili Klopka za medvjedića*
15. Nada Mihoković-Kumrić: *Tko vjeruje u rode još*
16. Silvija Šesto: *Bum Tomica ili Bum Tomica 2*
17. Zoran Pongračić: *Mama je kriva za sve*
18. Hrvoje Hitrec: *Eko Eko*
19. Istvan Bekeffi: *Pas zvan gospodin Bozzi*
20. Sanja Lovrenčić: *Esperel, grad malih čuda*
21. Astrid Lindgren: *Pipi Duga Čarapa ili Ronja razbojnička kći ili Razmo u skitnji*
22. Zvonimir Balog: *Ja magarac ili Pusa od Krampusa ili Nevidljiva Iva ili Zmajevi i vukodlaci*
23. Ludwik Jerzy Kern: *Ferdinand Veličanstveni*
24. Anton van de Velde: *Neobični doživljaji ptica Sovića*
25. Čečuk, Čunčić-Bandov, Horvat-Vukelja, Kolarić-Kišur: *Igrokazi*

U petom razredu osnovne škole potrebno je izabrati devet djela od dvadeset i šest izbora koji su navedeni.

Prema Prijedlogu Nacionalnog kurikulumu nastavnog predmeta Hrvatski jezik situacija se promijenila. Popis lektire postao je mnogo primjereniji trendovima koji su zastupljeni u nekim dijelovima svijeta. U Prijedlogu Nacionalnog nastavnog predmeta Hrvatski jezik navedeno je tako da učiteljima dopušta biranje tekstova prema svojim vlastitim profesionalnim kriterijima. Također, dopušta im se da odabiru i djela izvan popisa. Uz takve promjene predlažu se i mijenjanja ili nadopunjavanja popisa lektire iz godine u godinu pritom pazeći da se uzmu u obzir i učeničke čitateljske sposobnosti. Ne treba zanemariti problem što učenici pretežito posuđuju i čitaju samo lektiru, tako da

ukidanje popisa lektire i nije pametno. Učenici bi svakako trebali sudjelovati u odabiru lektirnih tekstova. (Gabelica i Težak, 2017)

Jedan od lektirnih naslova propisan Nastavnim planom i programom jest djelo Antoineta de Saint-Exupéry *Mali princ* koje osmišljava temu ovoga diplomskog rada, o čemu govore poglavlja koja slijede.

5. Mali princ

Mali princ kao najpoznatije djelo pisca Antoineta de Saint-Exupéryja govori o tome kako svaki čovjek treba pobjeći iz svijeta odraslih i nikada ne zaboraviti u svojoj biti ostati dijete. Bajka je usredotočena na misli koje se bore protiv svijeta u kojem se nalazimo. Poučava nas da se usmjerimo na duhovne ljepote u životu, da ostavimo po strani one materijalne ljepote. Samim time ova je priča namijenjena čitateljima različite dobi. Pisac nije bez razloga namijenio bajku djeci, ali istodobno posvetio je i svom prijatelju Leonu Werthu kao odrasloj osobi. Ova bi se knjiga trebala naći u rukama svakog čovjeka.

Odrasli vrlo često vole pronaći „Malog princa” u svojim rukama jer je uživaju čitati, dok djeca najčešće i žive takve priče jer po svojoj naravi znaju uživati u nematerijalnim stvarima. Međutim, koliko je *Mali princ* popularna priča među generacijama, toliko dolazi i do raznih nedoumica oko interpretacija same priče. *Malog princa* može se interpretirati s raznih gledišta. Jedno je zasigurno: kako preko čudesnoga prikazati naivno pričanje o realnom svijetu (Crnković, 1990). *Mali princ* je priča u kojoj se mogu pronaći najozbiljnija životna pitanja i odgovori.

5.1. Biografija autora

Antoine de Saint-Exupéry rođen je 29. lipnja 1900. godine u Lyonu u aristokratskoj katoličkoj obitelji. Bio je treće od petero djece Marie de Fonscolombe i Viscounta Jeana de Saint-Exupéryja. Otac, koji je tijekom života radio kao izvršni direktor posredovanja u osiguranju, umro je od moždanog udara u Lyonu na željezničkoj stanici malo prije četvrtoga rođendana svojega sina. Smrt oca znatno je utjecala na cijelu obitelj jer je ona znatno osiromašila. Antoine se Saint-Exupéry imao je tri sestre i jednog brata. Brat je s petnaest godina preminuo od reumatske groznice. U to vrijeme Antoine i njegov brat zajedno su pohađali školu u Freiburgu u Švicarskoj. Slike smrti svojega brata Antoine je mnogo kasnije prikazao u vrhunskom završetku *Malog princa*. Sa svojih sedamnaest godina, kao jedini muškarac u obitelji, nakon smrti svojeg mlađeg brata, bio je preplašen kao i njegova majka i sestre. Antoine je već u djetinjstvu pokazao ljubav i sklonost prema pisanju, kao što je i kao dijete sanjao da će jednog dana postati pilot. Obrazovao se u katoličkom internatu u Švicarskoj i u jezuitskoj školi u Le Manu. Nakon što je dva puta propustio svoje završne ispite na pripremnoj brodskoj akademiji, ušao je u Ecole des Beaux-Arts kao revizor za studij arhitekture na petnaest mjeseci. Naravno, bez diplome i tamo je prihvaćao neobična radna mjesta. Neki vjeruju kako je namjerno propustio svoje završne ispite na pripremnoj brodskoj akademiji. Godine 1921. Antoine de Saint-Exupéry započeo je svoju vojnu službu i poslan je u blizinu Strasbourga. Tamo je uzimao privatne sate letova, a već sljedeće godine dobio je ponudu da prijeđe iz francuske vojske u francusku ratnu avijaciju. Najprije je prihvatio zračno letenje u Maroku, a kasnije i u Parizu gdje je doživio prvu od njegovih mnogih nesreća u zračnoj plovidbi. Antoine de Saint-Exupéry poslušao je savjete svoje obitelji i zaručnice Louise Leveque de Vilmorin i napustio je posao pilota kako bi preuzeo uredski posao. Nakon prekida zaruka, sljedećih nekoliko godina radio je različite poslove bez mnogo uspjeha. Radio je kao knjigovođa, prodavač automobila, novinar. Nakon 1926. godine vratio se letenju. Postao je jedan od pionira međunarodne avionske pošte, u danima kada su avioni imali samo nekoliko instrumenata. Kasnije se žalio na pilote koji upravljaju naprednijim avionima jer je smatrao kako su imali premalo posla za pilota. Radio je za zračnu poštu između Toulousea

i Dakara, a nakon toga postao je i zračni prijevoznik za zračne luke u španjolskoj zoni južnog Maroka, točnije u pustinji Sahari. Njegove dužnosti na poslu uključivale su pregovore o oslobađanju pilota koji su bili taoci saharskim plemenima. Za taj opasni zadatak dobio je nagradu od francuske vlade. Godine 1929. Antoine de Saint-Exupéry je prebačen u Argentinu gdje je postao direktor zračnog poduzeća u Argentini. Tamo je istraživao nove zračne linije na prostorima Južne Amerike. Pregovarao je o raznim sporazumima, odvezio zračnu poštu i obavljao razne misije. Nakon izbijanja drugog svjetskog rata pridružio se francuskoj ratnoj avijaciji. Putovao je u Sjedinjene Američke države nadajući se kako će uspjeti nagovoriti vladu da uđu u rat protiv nacističke Njemačke.

Danas je poznat kao francuski pisac, pjesnik, aristokrat, novinar i pilot. „U svojim djelima je najviše pisao o moralnoj snazi heroja, o ljudima koji preziru lijepe riječi nepotvrđene činom.” (Marie- Louise von Franz, 2007, str. 89) Djelo kroz kojim je stekao najveću slavu je *Mali princ*. Tijekom života postao je laureat nekoliko francuskih prestižnih književnih nagrada. Između ostaloga osvojio je Nagradu za nacionalnu knjigu SAD-a. Kao pilot bio je uspješan prije Drugoga svjetskog rata kada je upravljao zračnim letovima u Europi, Africi i Južnoj Americi. Napisao je tri najvažnija djela za vrijeme višemjesečnog odmora u Sjedinjenim Američkim Državama. Pridružio se Slobodnoj francuskoj ratnoj avijaciji u Sjevernoj Africi iako je bio daleko iznad starosne granice za takvo upravljanje letom i poprilično narušenog zdravlja. Preminuo je 31.7.1944. iznad Sredozemnog mora.¹

5.2. Bibliografija autora

Nakon smrti Antoina de Saint-Exupéryja nije ostala samo srebrna narukvica na kojoj je pisalo njegovo ime i ime njegove žene. Njegova djela učinila su ga besmrtnim time što su ga nadživjela.² Prvo djelo koje je objavio je *Avijatičar (L'Aviateur)*. *Avijatičar* je

¹ Informacije preuzete s Biografija.org. Izvor: <<https://www.biografija.org/knjizevnost/antoan-desentegziperi>> (8.5.2019. 10:53h)

² Prema GKR <<https://gkr.hr/Magazin/Teme/Zvezdana-prasina-Antoina-de-Saint-Exuperya>: (4.9.2019. 10:35h)

pripovijetka koja je objavljena 1926. godine. (Antoine de Saint-Exupéry , 2016, str. 96) Već 1929. godine objavljeno je djelo *Južnjačka pošta (Courrier-Sud)*. Roman u kojem je temelj radnje putovanje pilota koji prenose poštu preko Afrike, Azije i Europe, a u sve to uplela se i priča o pilotovu djetinjstvu. Zatim slijedi drugi roman objavljen 1931. godine *Noćni let (Vole de Nuit)*. Radnja ovog romana temelji se na Saint-Exupéryjevim iskustvima kao pilotu koji poštu prenosi zrakoplovom što je svojevrsni nastavak *Južnjačke pošte*. *Noćni let* produbljuje temelj onoga što Saint-Exupéry razrađuje u *Malome princa*. Drugi najuspješniji roman je *Zemlja ljudi (Terre des Hommes)* objavljen 1939. godine čija je radnja fokusirana na rušenje aviona u Sahari te Saint-Exupéryjevo i Prevotovo preživljavanje. Godine 1942. objavljen je roman *Ratni pilot (Pilote de Guerre)* koji je naznaka promjena u Saint-Exupéryjevu stajalištu prema ratu, sve je besmisleniji i umorniji od ratovanja, a i od samog razmišljanja o uzrocima i posljedicama rata. Nakon romana, 1943. godine objavljena su *Pisma majci* koja nisu bogata jezikom i ne prenose sadržaj svega što je u to vrijeme pisao. Antoine de Saint-Exupéry nije izostavio stranicu na kojoj se majci obraća s poštovanjem. Njemu je izrazito stalo do obitelji, a ponajviše do majke. Pisma otkrivaju pojedinosti iz njegova života. Posljednje djelo koje je objavljeno za vrijeme njegova života bilo je *Mali princ (Le petit Prince)* objavljeno 1943. godine (ibid.). Nakon njegove smrti, 1948. godine, objavljeno je njegovo nedovršeno djelo *Citadela (La Citadelle)*. Tijekom godina objavljujvana su i njegova pisma kao i zapisi iz bilježnica koje je za sobom ostavio. (Antoine de Saint-Exupéry , 2016, str. 97)

5.3. Sažetak *Malog princa*

Pisac na samom početku posvećuje knjigu svome prijatelju Leonu Werthu kad je bio dijete, kao što je već spomenuto. Samim time moli djecu za oprost što je knjigu posvetio zapravo odrasloj osobi. Zatim započinje bajku svojom uspomenom iz djetinjstva gdje je, kada je imao šest godina, precrtao ilustraciju iz knjige koja se zvala *Istinite priče*. Šestogodišnjak je smatrao da je njegovo djelo vrlo posebno i pokazao ga je odraslima koji su mu pokušali objasniti kako je najbolje da se okani crtanja. Dječak je poslušao odrasle, okanio se slikanja i crtanja te je postao pilot. To je prvi sukob s odraslima u kojem se

pronašao dječak, a razvijanjem radnje biti će ih više. Pilota je jednom zadesio kvar na avionu zbog kojeg je bio primoran spustiti se u saharsku pustinju gdje se susreo s neobičnim čovječuljkom koji ga je tražio da mu nacrtaju ovcu. U trenutku susreta s neobičnim čovječuljkom započinje priča *Mali princ*, jer je upravo čovječuljak taj Mali princ. Mali princ je tražio pilota da mu nacrtaju ovcu, a pilot je nacrtao ovcu iznutra s obzirom da dugo nije crtao i ne zna kako bi nacrtao ovcu. Mali princ mu je na crtež ovce iznutra odvratio kako želi da mu nacrtaju ovcu, a ne ovcu iznutra. Pilot je bio iznenađen što je prvi put nakon toliko godina susreo nekoga tko razumije njegov crtež. Tada započinje njihovo upoznavanje. Pilot je saznao da je Mali princ s drugog planeta, točnije asteroida naziva B 612. Mali princ je pilotu otkrio događaje iz svog života. Tako pilota i nije osobito začudilo dječakovo znanje o drugim planetima s obzirom na to da ih je kao pilot vrlo svjestan. Dječak ga je trećeg dana upitao brste li ovce grmlje na što je pilot potvrdno odgovorio. Dječak je pomislio da ovce jedu i baobabe, ali ga je pilot upozorio da baobabi nisu grmlje već visoko drveće. Budući da je dječakov planet vrlo malenih i ako se odmah ne iščupaju baobabi, više ih se ne može riješiti. Tako je dječak došao do zaključka da korijenje baobaba treba odmah iščupati, ali i razlikovati od korijenja izdanka rotkvice ili ruže jer njih se može pustiti da slobodno izrastu. Dječak je poručio pilotu da pokuša nacrtati lijep crtež na kojem se vidi lijencina koja je zapustila tri biljke, te da baš taj crtež bude od koristi djeci njegove domovine. Taj crtež je veličanstven crtež u knjizi te nema više takvih crteža uz objašnjenje što nisu uspjeli. Četvrtog jutra pilot je shvatio koliko dječak voli zalaske sunca. Njegova ljubav prema zalascima toliko je snažna da ih od jutra iščekuje. Petoga dana upita dječak pilota jede li ovca cvijeće jer je vidio da brsti grmlje. Pilot je odgovorio kako je jasno da ovca jede i cvijeće puno trnja. Nakon takvog odgovora dječak je stao razmišljati čemu ružama služi trnje. Razmišljajući, stalno je ispitivao pilota o tome i nije prestajao postavljati pitanja. Postavljena pitanja jedna za drugim uznemiravala su pilota koji je bio ponesen popravljanjem aviona. Pilot je u jednom trenutku odgovorio dječaku kako ništa ne misli o cvijeću i zašto im služi trnje te da se bavi ozbiljnim poslom. Dječak je odmah dobio da tako govore odrasli ljudi na što se pilot posramio. Pokušavajući objasniti pilotu kako milijunima godina cvijeće uzgaja trnje i ovce brste trnje, te da je vrlo ozbiljno upitati se zašto cvijeće uzgaja trnje koje ničemu ne služi. Pilot se ostavio posla usred noći i primio uplakanog dječaka u naručje te mu nadodao kako će staviti brnjicu

njegovoj ovcu i spasiti ružu koju voli. Na planetu gdje je živio Mali princ bilo je vrlo mnogo cvijeća. Mali princ je priznao pilotu kako mu je jedan cvijet bio najdraži. Međutim, kada se pojavila ruža koja je tražila od Malog princa da ju njeguje i štiti, on je pobjegao. Tek kada je bio daleko od te ruže shvatio je koliko mu ona znači. Mali princ je pobjegao sa svog planeta pomoći pri seobi ptica. Prije bijega uredio je planet, pročačkao djelatne vulkane, iščupao izdanke baobaba razmišljajući kako se više nikada neće morati vratiti na planet. Posljednji put zalio je cvijet i spremio se skloniti ga pod zvono, ali se rasplače i pozdravi s cvijetom. Na putovanju Mali princ našao se na predjelu šest asteroida i počeo ih je obilaziti ne bi li nešto naučio. Na prvom asteroidu susreo je kralja koji vlada planetom gdje nema ničeg osim njega. Kralj je tražio podanika i htio je da to bude Mali princ, međutim, Mali princ nastavio je svoj put prema drugim asteroidima. Na drugom planetu živio je oholica koji je htio da ga Mali princ obožava. Začuden dječak nije mogao shvatiti zašto je oholici bitno da ga netko samo obožava. Nastavi dalje svoje putovanje razmišljajući o tome kako su odrasli vrlo čudni. Posjet Malog princa petom planetu, na kojem je živio vinopija, vrlo ga je rastužio. Vinopija je objasnio Malome princu kako je ovdje samo da pije te da pije zato što se toga srami. Otišao je dalje na svoje putovanje ponovno razmišljajući kako su odrasli vrlo čudni. Tako stiže Mali princ na četvrti planet gdje je živio poslovni čovjek. Poslovni je čovjek samo zbrajao, brojio i posjedovao zvijezde za koje nije znao što bi s njima osim toga da ih zbraja. Zbog zaokupljenošću poslom jedva je stizao odgovoriti Malenom princu na postavljena pitanja. Na petom planetu živio je pripaljivač koji je iz minute u minutu gasio i palio plinsku svjetiljku. Peti planet mu se svidio jer je smatrao da pripaljivačev posao ima smisla. Paljenje svjetiljke poistovjetio je s time da daje život jednoj zvijezdi ili cvijetu, a gašenje svjetiljke kao da je uspavao cvijet ili zvijezdu. Mali princ ipak odluči otići dalje na šesti planet. Šesti planet je bio deset puta veći i tamo je živio zemljopisac koji je pisao knjige. Zemljopiscu padne na pamet kako bi mu Mali princ mogao biti istraživač koji će mu donositi podatke i opisati svoj planet. Mali princ spomene cvijet te mu zemljopisac kaže da je cvijet kratka vijeka. Malog princa uhvati grižnja savjesti jer je ostavio svoj cvijet. Zemljopisac je savjetovao Malome princu da ode na planet Zemlju. Mali princ je pao u pustinji gdje je sreo zmiju i pričao s njom. Zatim je prešao cijelu pustinju ne bi li naišao na ljude, ali je naišao na samo jedan cvijet, popeo se na planinu s koje je htio gledati zemlju i tamo se razgovarao sam s

jekom. Došao je do ceste koja je vodila do vrta ružičnjaka. Bio je razočaran jer su sve ruže bile nalik na njegov cvijet za koji je on mislio da je jedini u svemiru. Tad se pojavi lisica s kojom se sprijateljio i koja mu je poručila da se dobro samo srcem dobro vidi i da je bitno očima nevidljivo. Zatim upozna skretničara i potom trgovca. Pilot mu je osmoga dana od zrakoplovnog kvara rekao kako će umrijeti od žeđi ne popije li vode. Krenuli su zajedno prema izvoru i našli zdenac vode. Mali princ je rekao pilotu kako će ostati ovdje jer je sutra njegova godišnjica boravka na Zemlji i vraća se prema mjestu gdje se bio spustio. Sutradan navečer dolazio je pilot do tog mjesta i pronašao Malog princa koji je sjedio na zidu, a ispod je bila velika žuta zmijska. Kad je pilot prišao Malome princu, on se spustio dolje i rekao kako se vraća svojoj kući. Malome princu je bilo drago što je pilot uspio popraviti kvar na zrakoplovu i što će se vratiti kući. Mali princ je polako pao i ostavio je pilotu za uspomenu zvijezdu, ali mu je poručio kako ju neće moći prepoznati te će rado gledati sve zvijezde. Znat će da se među svim tim zvijezdama nalazi i njegova zvijezda. Bajka završava crtežom krajolika. “Promotrite pažljivo ovaj krajolik kako biste ga sigurno prepoznali, ako jednoga dana otputujete u Afriku, u pustinju. A ako slučajno prođete tuda, molim vas da ne žurite, zastanite malo točno ispod zvijezde! Ako vama tada pristupi dječčić, ako se smije, ako su mu lasi zlaćane, ako ne odgovara kad ga što pitate, pogodit ćete odmah tko je on! Ne dajte da dugo tugujem: odmah mi javite da se vratio...” (Antoine de Saint-Exupéry, 2016. Mozaik)

5.4. Važnost *Malog princa*

U svom članku *Čudo Malog princa (o zmijskom caru i šeširu)* autorica Sunčana Škrinjarić piše o kulturnoj knjizi mladih koja je imala veliki utjecaj na svjetsku i na hrvatsku dječju književnost. Smatra da nakon *Malog princa* književnost za djecu neće moći biti ono što je bila prije nje. Vjeruje u moć i čudo knjige i smatra da će ta knjiga uvijek ostati jedinstvena kakva zaslužuje biti. Autorica Sunčana Škrinjarić prvi se put susreće s *Malim princem* šezdesetih godina. Priopćava kako se kult o njemu stvarao u velikoj tišini. Nije doživio bučnu slavu na samom početku. Možda zbog dragocjenog i krhkog bića koje je baš takvu slavu i zaslužilo. Sunčana Škrinjarić tvrdi kako je najveća nesreća ta što je *Mali*

princ doživio veliki uspjeh i ušao, kako ona kaže, u modu. *Mali princ* nije težio takvoj bučnoj slavi (Škrinjarić, 1990, str. 227-229).

Ingrid Šafranek u članku *Zvezdani dijalog malog princa* iznosi kako je *Mali princ* jedna od najpoznatijih umjetničkih bajki u svjetskoj književnosti. *Mali princ* napisan u višesmislenoj jednostavnosti posvećen je jednoj „odrasloj” knjizi koja može sve razumjeti, pa čak i knjige za djecu. Ipak, namijenjena je djetetu koje je nekoć ta odrasla osoba bila. To je bajka za odrasle koja pokušava saprati odraslost i vratiti dječji duh i dobrotu. Na jednostavan i djeci dostupan način knjiga govori o bitnim i vječnim temama poput ljubavi, prijateljstva, života i smrti, odgovornosti i sluha za druge. Primijetila je kako su najpoznatije rečenice u knjizi bile toliko puta citirane da su se jednostavno izlizale. Upravo te rečenice su po cijelom svijetu prenijele slavu za čitavu knjigu. Fabula knjige ističe kako je *Mali princ* željan putovanja, znanja i saznanja. *Mali princ* jednog dana odlazi s malenog planeta na niz avantura. Na svom putovanju doživljava sedam susreta gdje susreće razne tipove. Pripaljivač je jedini lik koji se sviđa Malom princu jer radi posao gdje budi i uspavljuje zvijezde. Ostali su tipovi na koje je naišao frustrirani i mrzovoljni.

Drugim riječima, oni su nalik odraslima. Tako da tih šest simboličkih etapa, odnosno susreta, vode Malog princa ka sedmom planetu Zemlji gdje će se susreti sa stanovnicima. Svaki tekst koji se nalazi u knjizi može funkcionirati na konkretnoj razini u kojoj ima istinske pjesničke ljepote namijenjene dječjim čitateljima, ali i iskusnijim čitateljima koji će isti taj tekst shvatiti prenesenim i usporednim značenjima (Šafranek, 1990, str. 231236).

Damir de Zan, psihoanalitičkim osvrtom na pripovijetku *Mali princ* upućuje nas na specifičnost emocionalnog doživljaja i komunikacije djece u odnosu na odrasle. Djeca komuniciraju više motorički i kinestetički. Vrlo su konkretna, direktna i spontana u komunikaciji. Dječji misaoni proces je primaran i zadovoljava princip ugone. Odrasli pak svoju komunikaciju svode samo na verbalizaciju. Pri toj komunikaciji često su apstraktni, posredni, organizirani i formalni. Misaoni proces kod odraslih sekundaran je i slijedi princip realiteta. Antoine de Saint-Exupery problem komunikacije djeteta i odraslog prikazuje crtežom u kojem gledanim očima šestogodišnjaka vidi zmijskog cara koji probavlja slona, dok isti crtež gledanim očima odraslog vidi šešir. Djeca su zahvaljujući

intelektualnom realizmu i fenomenu transparentije prepoznali zmijskog cara koji guta slona. Exupery se istim fenomenom koristi crtajući ovca Malom princu. Crtežima se Exupery vraća u djetinjstvo, nastojeći odrasle čitatelje povesti na putovanje odrastanja (de Zan, 1990, 237-242).

5.5. *Mali princ* kao međugeneracijski most

Mali princ je knjiga namijenjena djeci i odraslima. Služi li doista ta knjiga i djeci i odraslima?

Ono što se doima vrlo zanimljivo da postoje knjige koje smo jednom pročitali i željno iščekujemo svako iduće čitanje kako bismo naučili nešto novo za sebe. Upravo je *Mali princ* takva knjiga jer potiče na razmišljanje o životnim situacijama i izazovima. Svaka odrasla osoba čitajući knjigu *Mali princ* susreće se sa svijetom djetinjstva. Knjiga upućuje odrasle da se zaustave, promisle o tome je li njihov planet jedini u svemiru. On se nalazi pored drugog planeta kojeg su zaboravili, a to je planet njihova djetinjstva. Zaborav na taj planet uzrok je problemima odraslih jer u kriznim situacijama važno je da se povežu sa svojim unutarnjim djetetom i ne gledaju na neke stvari u životu površno. Ponovno oduševljavanje doživljavao je i Zvonimir Balog čitajući *Malog princa*. I on je postavio pitanje je li to knjiga za djecu. Odgovorio je sam na to pitanje kako je to knjiga za njega. Čitao ju je iz razloga što pronalazi neke misli koje su mu bile bliske kao odrasloj osobi. Čitajući *Malog princa* zamišljao je svijet koji je drugačiji od onoga u kojem je živio, jedan pravedniji, ljepši i poetskiji svijet i život (Balog, 1990, str. 5-28).

6. Kreativni pristup lektiri

Popis lektira poprilično je opsežan. Učitelji, jednom kada isprobaju kreativni pristup, a učenici ga izvrsno prihvaćaju, primjenjuju ga u obradi gotovo svih lektirnih djela. Naravno da se takvim načinom gubi novitet koji je potreban za kreativnost. Svaka knjiga i svako

lektirno djelo zahtijeva drugačiji pristup, novu kreativnost i novitet. Nije samo cilj da učitelji na kreativan način prenose svoja znanja. Cilj je da probude u učenicima njihovu kreativnost koju će neprestano razvijati (Gabelica i Težak, 2017).

6.1. Kreativnost

Gotovo svi se slažu oko jednoga: kreativnost je poželjna kod svakog čovjeka. Mnogi razmišljaju da je kreativnost urođena i da se ona ne može razvijati. Neki smatraju da je kreativnost odlika darovitih ljudi. Dok veći dio stručnjaka razmišlja na način da je kreativnost vještina koju svaki pojedinac može, ali i treba uvježbati. „Neki pak stručnjaci kreativnost vide u sposobnosti korištenja postojećih znanja na inovativan način, koji uključuje ne samo kognitivnu dimenziju (generiranje novih ideja) već motivaciju i emociju, te je usko vezan uz kulturni kontekst pojedinca” (Boden, 1998 u Gabelica i Težak, 2017). Kreativni proces može se podijeliti u četiri skupine:

1. stvaranje ideja,
2. produblјivanje ideja,
3. slušanje “unutarnjeg glasa”,
4. otvorenost i hrabrost za istraživanje ideja.

Ali, u samom procesu stvaranja novih ideja proučavamo tri tipa kreativnosti:

1. kombinacijska kreativnost,
2. istraživačka kreativnost,
3. transformacijska kreativnost.

Kombinacijska kreativnost podrazumijeva nove kombinacije već poznatih ideja, istraživačka kreativnost zaslužna je za oblikovanje novih ideja istraživanjem strukturiranih koncepata te transformacijska kreativnost koja sadrži transformaciju pomoću koje se oblikuju novi koncepti (Boden, 1998 u Gabelica i Težak, 2008). Danas se vrlo često može čuti riječ kreativnost i neki ju uzimaju zdravo za gotovo. Naime, kreativni pristupi trebali bi biti zastupljeni riječju i djelom u osnovnoškolskom obrazovanju.

Učenicima je vrlo često u školi gotovo sve zamorno i ne mogu reći da im je nastava kreativna. Glavni je krivac za taj problem tradicionalno obrazovanje s kakvim smo se gotovo svi nekada susreli. „Tradicionalno obrazovanje temelji se na vertikalnom mišljenju koje je efektivno kada je riječ o kategoriziranju ili klasifikaciji, ali i slabije u produkciji i generiranju ideja, što je odlika lateralnoga mišljenja” (De Bono, 1990 u Gabelica i Težak, 2017). Kreativnost se ne treba razvijati samo u odgojno-obrazovnim ustanovama već u cjelokupnom društvu počevši od pojedinca koji su otvoreni, inovativni... Za potpunu kreativnost potrebni su neprestani noviteti (Gabelica i Težak, 2017).

6.2. Pristup književnome djelu i lektirnim satima

Kod kreativnog pristupa lektiri važno je stvoriti poticajnu okolinu koja će biti inspirirana i potaknuta književnim djelom. Učenici bi tako na spontan način trebali zakoračiti u svijet ideja. Kreativni pristup lektiri tako ima i načela prema kojima se objašnjava pristup književnom umjetničkom djelu kao i lektirnim satima: načelo umjetnosti riječi, načelo žanra, načelo imerzije, načelo znatiželje, konceptualizacije, integracije i korelacije te načelo praktične pismenosti i interaktivnosti.

6.2.1. Načelo umjetnosti riječi

Načelo umjetnosti riječi uključuje premisu da djelu treba pristupati kao djelu umjetnosti koje ima svoje čari pomoću kojeg se dolazi do posebnih doživljaja i same spoznaje djela. Umjetničkom djelu nije zadaća podučavanje nastavnih sadržaja, već mu je zadaća i cilj oplemenjivanje čovjeka. Naravno da će dijete samo shvatiti neke dijelove teksta i kako je postignuta dinamičnost ili statičnost nekog teksta. To je razlog što dijete već ima neka stečena znanja kojima se služi. Nažalost, sati književnosti u primarnom obrazovanju nisu i ne mogu biti toliko posvećeni dovoljnom uživanju u umjetničkom djelu. Međutim, djeci ne bi trebali oduzimati doživljaj djela jer baš iz njega proizlaze želje za spoznajom (Gabelica i Težak, 2017).

6.2.2. Načelo žanra

Usko vezano uz načelo umjetnosti riječi načelo je žanra. Načelo žanra uključuje žanrovski pristup u obradi književnih djela. Odnosno, lektirno djelo je djelo prepuno svojih osobitosti koje su žanrovski uvjetovane. Lektirnim bi se djelima trebalo pristupati žanrovski, a tek onda tematski (Gabelica i Težak, 2017). Svaki žanr je shema, oblik, stil ili struktura iz koje dolazi neko umjetničko djelo, a istodobno se nadzire umjetnikovo stvaranje i način na koji ih publika čita (Ryall, 1975 u Andersen, 2000, prema Gabelica i Težak, 2017). Najvažnija sastavnica žanrovskog pristupa lektirnom djelu jest omogućivanje postupnog otkrivanja algoritama kojim je neko djelo pisano, odnosno bavljenje nekom književnom vrstom koja se svake godine postupno i dublje razrađuje (Gabelica i Težak, 2017).

6.2.3. Načelo imerzije

Načelo imerzije od iznimne je važnosti jer sadržava stvaranje ozračja prije, tijekom i nakon čitanja književnog djela. Stanje imerzije jest stanje potpune uživljenosti u neki tekst. Podrazumijeva ulaz u nečije misli i situacije. Takvo stanje izgubljenosti u trenutku vrlo je važno za bilo kakav kreativan proces. Takvo stanje ne događa se samo pri slušanju priča, to se događa kada gledamo dobar film, čitamo dobru knjigu ili pak slušamo vrsnog pripovjedača. Neka djela vode nas kroz stanja napetosti koja su navedena kao vremensko uživljavanje u kojem postavljamo razna pitanja koja ćemo saznati do kraja knjige. Kod djece se često javlja problem nedostatka imerzije. Nedostatak imerzije događa se kod djece koja su u fazi početnoga čitanja i pisanja. Taj problem se može riješiti na način da mlađi čitatelj prvo postane slušatelj. Učitelji u početku pročitaju neku slikovnicu djeci pa će djeca kasnije sama spontano posegnuti za knjigom. Vođenje bilješki jedan je od razloga mogućeg prekida imerzije jer se prilikom svakog zaustavljanja čitanja vraćamo u stvarni

svijet. Umjesto vođenja bilješki učenicima trebamo ponuditi uporabu učeničkih mapa koje će nastajati na satima lektire. Analiza djela narušava imerziju te se preporučuju aktivnosti koje će dijete dovesti do spoznaja o djelu. Neke od aktivnosti su igre uloga, aktivnosti koje traže transportiranje učenika u priču, aktivnosti koje se temelje na korištenju većeg broja osjetila ili interpretativne aktivnosti u kojima je učenik aktivan istraživač (ibid.).

6.2.4. Načelo znatiželje, konceptualizacije, integracije i korelacije

Znatiželja je stanje čovjeka koje ga uvodi u stanje pokreta. Učenik u kojem je probuđena znatiželja kreće sam istraživati tekst s intrinzičnom motivacijom. Kako bi učenicima neprestano potpirivali znatiželju za spoznajama potrebno je čitanje zanimljivih tekstova i djela kojima bi oni dalje odlazili u dublje i kvalitetnije bavljenje književnim djelima. Sama znatiželja je proizišla iz promatranja okoline jer je svaki čovjek željan spoznati svijet oko sebe. Isto tako i čitatelj želi spoznati značenje nekog teksta nakon čega ga spontano povezuje s drugim spoznajama. Prilikom promatranja vanjskog svijeta trebamo dopustiti učenicima ugodno promatranje u kojem ih ne prekidamo. Potrebno je potaknuti djecu da zapisuju pitanja na koja bi htjela dobiti odgovor. Nakon zapisanih pitanja slijedi potraga za literaturom i mjestima gdje mogu pronaći te odgovore. Prilikom pronalaska odgovora na konkretno pitanje djeca će spontano doći do i do odgovora na podpitanja koja su se našla na putu. Učenici zatim vode bilješke u kojima bilježe ključne informacije i apstrahiraju ih. Nove spoznaje do kojih su došli zajedno koreliramo i s ostalim znanjima koja ne moraju biti iz područja istraživanja. Naposljetku se vodi razgovor i rasprava gdje se potiče i izmjena iskustava i rasprava.

Kako bi učenici lakše razumjeli prenesena značenja u nekom djelu, potrebno je prije djela i razgovarati o nekim stvarima. Na primjer, ako učenici čitaju basnu u kojoj se spominje lisica, bilo bi poželjno da se prije čitanja razgovara o lisici te da se saznaju neke zanimljivosti o samoj životinji (ibid.).

6.2.5. Načelo praktične pismenosti i interaktivnosti

Kako bi učenicima omogućili što dublje uživljanje u priču, prilikom pripovijedanja koristit ćemo se tehnikama kojima ćemo probuditi ostala osjetila. Primjerice, pripovijedanje gestama, zvukom, mirisima, lutkama, slikama, zvukom...

Interaktivnost je nešto što je učenicima u 21. stoljeću itekako potrebno. U današnjem svijetu medija učenici nisu stvoreni za frontalni rad, već za rad u kojem će i oni na neki način sudjelovati. Učenicima je potrebno davati zadatke za koje je potrebna njihova aktivnost. To se može postići na način da književna djela postaju interaktivni sadržaji ili da učenik postaje interaktor (ibid.).

6.3. Uspješan lektirni sat

Pred učiteljima je zadatak u kojem trebaju osmisliti lektirni sat. Kako bi učitelji ostvarili što uspješniji lektirni sat, potrebno je neprestano educiranje i usavršavanje metoda. Knjiga „Kreativni pristup lektiri” pomaže učiteljima u osmišljavanju takvoga sata. Bilo bi poželjno kada bi se neki lektirni sat pretvorilo u lektirni dan ili tjedan. Ako nismo u mogućnosti, barem da je glavna tema oko lektire koja je prisutna. Kako postići kreativni lektirni sat? Motivacija je ključna sastavnica kreativnog sata, a to su motivacija za čitanje, motivacija za čitanje određenog djela, motivacija tijekom čitanja i motivacija nakon čitanja. Dobar učitelj će prema poznavanju svojih učenika znati kako biti dobar motivator i kako da djeca zavole ono što moraju odraditi (ibid.).

Za kreativan lektirni sat posebno je važno otvoreni metodički sustav koji kod nas još nije dovoljno istražen niti je zaživio. Temelj otvorenog metodičkog sustava jest ponuda sadržaja i metoda za samostalno učenje, istraživanje te stvaranje (Rosandić, 2005, prema Gabelica i Težak, 2017). Takav oblik ponude sadržaja učenici mogu provoditi u paru, skupno ili individualno. Učitelj zajedno s učenicima nudi sadržaje koji će se poučavati pazeći da metode rada ovise o karakteru samog sadržaja. Takvim metodičkim pristupom napušta se tradicionalna nastava (ibid.).

Suvremeno doba donosi nam pregršt novih i digitalnih medija. Mnogi digitalne medije smatraju neprijateljskim knjigama. To uopće nije tako jer učenici pri promatranju nekog književnog djela u više oblika mogu produbiti svoja saznanja i spoznaje. Spontano će razumjeti kako neko djelo funkcionira u tiskanom obliku, a kako u drugim medijima (film, digitalna knjiga). Jedino na što se upozorava kod korištenja digitalnih medija na lektirnom satu jest da učenici prvo pročitaju knjigu. Razlog tome je što učenici čitanje ostvaruju umnim predodžbama, dok film i drugi digitalni mediji pretežito su vizualni mediji što može narušiti stvaranje vlastitih slikovnih predodžbi. Učenike bi trebali upućivati na to da svaki oblik nekog književnog djela (knjiga, film, digitalna knjiga, radijska ili televizijska emisija i dr.) ima svoje zakonitosti i ne treba ih uspoređivati (Gabelica i Težak, 2017).

6.4. Kreativni pristup *Malom princu*

Ovaj dio rada posvećen je kreativnom pristupu *Malom princu* na lektirnom satu. *Mali princ* djelo je kojem se treba posvetiti ne samo lektirni sat, već dan ili tjedan kako je već spomenuto. Djelo *Mali princ* je uvršteno u lektirni popis za osmi razred primarnog obrazovanja, ali moguće je provesti ga i u mlađim razredima. Djelo je poučno za nova saznanja te prepuno savjeta koje djeca i odrasli mogu pratiti tijekom svojeg života. U tome naravno ne sudjeluju učenici kao pojedinci već učitelji koji su u koraku s vremenom te im mogu na kreativan i poučan način prikazati sastavnice djela.

Jednom tjedno učenik uzima papirić na kojem je citat i čita ga cijelom razredu. Zatim slijedi razgovor o citatu. Kroz te citate učenici se približavaju djelu na temelju svojih životnih izazova i iskustava. Povezuju stvarnost sa citatima i na taj način im se približava djelo *Mali princ*. Na taj će način zapamtiti te predivne i poučne citate koji će ih pratiti i kojih će se rado sjećati kada budu odrasli ljudi.

6.5. Lektirni sat prema djelu *Mali princ*

Prije samoga čitanja nekog lektirnog književnog djela treba motivirati učenike na čitanje tog djela. Nakon što se učenike motivira na čitanje nekog djela te naiđu na poteškoće pri

čitanju velika je vjerojatnost da će i sama motivacija kod učenika pasti. Najčešće slabiji i početni čitači nailaze na poteškoće pri čitanju i njih je nužno motivirati. Naš cilj je da učenička zapažanja i doživljaje nekog djela učenik iskoristi kao daljnju motivaciju za čitanjem drugih književnih djela.

6.5.1. Motivacija prije i tijekom čitanja djela *Mali princ*

Prije samog čitanja djela *Mali princ* potrebno je učenike motivirati. S obzirom na to da *Mali princ* može biti djelo za učenike nižih razreda, učenike je potrebno motivirati uzimajući u obzir njihovu dob. S učenicima (primjerice 3. razred) vodi se razgovor o njihovim međusobnim odnosima i osjećajima. Postavljaju im se pitanja kada se osjećaju sretno, kada ljuto, kada tužno, na kojem mjestu se osjećaju sigurno i zašto. Zbog čega je važno poštovati različitosti i poštuju li ih oni?

Zatim slijedi prikaz naslovnice knjige i postavljanje pitanja poput:

1. *Tko je glavni lik priče?*
2. *Kako Mali princ izgleda?*
3. *Po čemu je Mali princ poseban?*
4. *Gdje se nalazi Mali princ?*
5. *Što misliš zašto se tamo nalazi?*
6. *U kakvim bi se opasnostima mogao nalaziti Mali princ?*
7. *Kako bi mu mogao pomoći da se izvuče iz opasnosti?*
8. *Zašto netko cijeli svoj život provede brojeći zvijezde?*

Učitelji bi trebali pažljivo bilježiti učeničke doživljaje i emocije koje se javljaju postavljenjem ovih pitanja. Očekivanja su da djeca osjete altruizam kako moraju nešto dati da bi primili te da se svi ljudi na ovoj planet zrcale jedni u drugim ljudima.

Ukoliko u razredu postoje slabiji čitači, pripremaju im se personalizirane poruke poput:

Dođi do mene da ti nešto šapnem! te mu postavimo pitanje na koje treba pronaći odgovor.

Ili Imam nešto posebno za tebe! Nađemo se u knjižnici točno u 11 sati.

Postoji zanimljiva strategija u kojoj učenici mogu otići do plakata i prisjetiti se kako pristupiti djelu koji samostalno čitaju. Na taj način vježbaju razumijevanje teksta što je od iznimne važnosti. Na plakatu se nalaze poruke poput pratilja kroz tekst. Navode ih na to da predviđaju činjenice koje bi se mogle dogoditi u djelu, da obraćaju pažnju na likove i događaje, da si predoče slike i vizualiziraju, da povezuju poznato i nepoznato, da zaključe što i kako se dogodilo, što si naučio iz djela...

Također praćenje tijeka učeničkog čitanja vrlo je bitna sastavnica koja je pogodnija za bolje čitače. Praćenje tijeka čitanja postavlja se pitanjem do kuda su stigli.

6.5.2. Aktivnosti nakon čitanja djela *Mali princ*

Nakon čitanja djela *Mali princ* može se koristiti više aktivnosti uzevši u obzir da će sama obrada djela trajati više od jednog dana. Neke od aktivnosti mogu ostaviti trag tijekom cijele godine na posebnom mjestu u učionici. Za početak je najvažnije izvući mudrosti i vrijedne citate iz same knjige koje će učenici primjeniti u svakodnevnom životu. Citate nije dovoljno samo izvući, već treba puno razgovarati o samim citatima. Citati iz knjige *Mali princ* su apstraktni za dijete u dobi od 9 do 10 godina i treba im se približiti kako bi ga samostalno iskoristili. Takvi citati trebali bi biti na posebnom mjestu u razrednoj knjizi.

Učenici često imaju mnogo pitanja za samog autora, naravno ako je motivacija tijekom i nakon čitanja doživjela svoj vrhunac. Može se zaigrati igra u kojem jedan učenik preuzima ulogu autora knjige koji treba odgovoriti na sva pitanja koja mu postavljaju drugi učenici. Učenici će moći odgovoriti samo ako su doista shvatili knjigu, a odabranom autoru uvijek može pomoći neki od učenika ili učiteljica.

Učenici u grupama izrađuju svoje planete od kaširanih balona. Svaka grupa ima drugačiji planet, primjerice planet zadovoljstva, planet usamljenosti, planet sreće, planet ljutnje i sl. Svaka skupina izlaže svoj planet i objašnjava na koji način je jedinstven i što je u njemu toliko posebno. Učiteljica izrađuje Malog princa od jastučića i tkanine kako bi učenicima pokazala svoje sudjelovanje u samoj lektiri. Svi planeti i lutka Mali princ postavlja se na posebnu policu u učionici. Na početku svakoga dana učenici i učiteljica postavljaju Malog princa pored planeta s obzirom na to kako se osjećaju. Na kraju dana

rade istu aktivnost kako bi mogli prepoznati učeničke osjećaje na kraju dana. Učiteljica zapisuje osjećaje u razrednu knjigu gdje su i sami citati iz djela *Mali princ*.

ZAKLJUČAK

Nastavni proces Hrvatskoga jezika zauzima najvažnije mjesto u primarnom obrazovanju. Važnost nastave Hrvatskoga jezika očituje se činjenicom da učenici govore, čitaju i pišu, ali i da svakako čitaju i uče sadržaje drugih nastavnih predmeta na hrvatskom jeziku. Jedan

od sadržaja nastve književnosti je lektira. Pred učiteljima je zadatak približiti učenicima ljepotu čitanja i razvijati u učenicima ljubav prema knjizi kao umjetničkom djelu. Bitna odrednica je da na različite kreativne načine pristupaju određenom umjetničkom djelu. Također, kod učenika treba poticati kreativnost na način da ih se uključuje u biranje djela i pristup tom djelu. Mali princ nalazi se na popisu lektire na kraju primarnog obrazovanja, ali to je djelo koje bi trebalo biti prisutno od početka do kraja primarnog obrazovanja. Naravno, ne može mu se u svakom razredu pristupati na isti način. Svakako se iz tog djela mogu izvući odrednice koje bi se lako usadile u dječje živote i bile od velike važnosti.

LITERATURA

Antoine de Saint-Exupéry (2016). *Mali princ*. Zagreb, Mozaik knjiga.

Antoine de Saint-Exupéry (2016). *Mali princ*. Zagreb, Školska knjiga.

Balog, Zvonimir (1990.) *Umjetnost i dijete* UID 1990. XXII, br. 1, str. 5-28, 22)

Bežen, A. (2008). *Metodika - znanost o poučavanju nastavnog predmeta*. Zagreb: Profil.

Bežen, A., Budinski, V., Kolar Billege, M. (2012). *Što, kako, zašto u poučavanju hrvatskoga jezika*. Zagreb: Profil.

- Bežen, A., Budinski, V., Diković, M., Ivančić, G., Smolčić, I., Veronek Germandik, S. (2008). *P kao početnica*. Zagreb: Profil.
- Crnković, M. (1990). *Dječja književnost: priručnik za studente pedagoških akademija i nastavnike*. Zagreb: Školska knjiga.
- De Zan, Damir (1990) Psihodinamičko čitanje Exuperyjeve priče Mali princ *Umjetnost i dijete* UID 1990. XXII. broj 4 str. 237-242
- Gabelica, M., Težak, D. (2017). *Kreativni pristup lektiri*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Leniček, E. (2002). *Lektira u razrednoj nastavi*. Petrinja: Visoka učiteljska škola
- Marie- Louise von Franz (2007). *Interpretacija bajki*. Čakovec, Scarabeus- naklada
- Rosandić, D. (2002). *Od slova do teksta i metateksta*. Zagreb: Profil.
- Rosandić, D. (2005). *Metodika književnoga odgoja*. Zagreb: Profil.
- Soboleva, A., Krasnova, S. (2011). *Teškoće u čitanju? Više ne!* Zagreb: Planet Zoe
- Težak, S. (1996). *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 1*. Zagreb: Školska knjiga.
- Težak, S. (1996). *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 2*. Zagreb: Školska knjiga.
- Šafranek, dr. Ingrid (1990) Zvezdani dijalozi Malog princa (o slojevitosti metaforičkog značenja pjesničke bajke) *Umjetnosti i dijete* UID 1990. XXII. br. 4. str. 231-236
- Škrinjarić, Sunčana (1990) Čudo Malog princa (o zmijskom caru i šeširu) *Umjetnost i dijete* UID 1990. XXII. br 4, str. 227-229
- Visinko, K. (2010). *Pisanje – jezično izražavanje u nastavi hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.

Mrežne stranice:

- Kurikulum za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj (2019) na adresi <https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_215.html> (2.9.2019.)
- Nastavni plan i program za osnovnu školu (2006). na adresi <https://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelj/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf> (2.9.2019.)

Ministarstvo znanosti i obrazovanja na adresi <https://mzo.hr/hr/rubrike/katalog-udzbenika>
(2.9.2019. 9:48h)

Biografija.org na adresi <https://www.biografija.org/knjizevnost/antoan-de-sent-egziperi/>
(8.5.2019. 10:53h)

GKR na adresi <https://gkr.hr/Magazin/Teme/Zvezdana-prasina-Antoinea-de-Saint-Exuperya> (4.9.2019. 10:35h)

Psihologija odnosa na adresi <https://hr.psichiatria.org/mali-princ-susret-s-unutarnjimdjeteom/> (4.9.2019. 14:27h)

Kratka biografska bilješka

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

UČITELJSKI FAKULTET

ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

IME I PREZIME STUDENTICE: Marta Horvat

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Izjavljujem da sam diplomski rad pod nazivom Kreativni pristup lektiri na primjeru djela Mali princ izradila samostalno.

Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu su jasno označeni kao takvi te adekvatno navedeni u popisu literature.

U Zagrebu, _____

_____

(potpis studentice)

